

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtrek in veča s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K. pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam pouk, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katal. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroska cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Ne zaprte reklamacije so poštnine proste.

Za čas žetve.

Ko je zadnji teden domobranski minister Gorgi odgovarjal v proračunskem odseku na izvajanja dr. Korošca o kmečkih željah glede vojaštva, se pač nihče ni mislil, da se bo ena teh želj že prav kmalu izpolnila. Toda vojni ukazni list z dne 18. t. m. je prinesel veselo vest, da je vojna uprava dovolila kmečkim vojakom dopuste za čas žetve. Ta odredba je uspeh krepkega uplivanja nekaterih kmečkih poslancev na vojno upravo, in s ponosom lahko povemo, da poslanci Slovenskega kluba med njimi niso bili zadnji.

S temi dopusti dobe kmetje za čas žetve nove delavske moči, katere so bile dosedaj zaprte v vojašnice. Gotovo bodo marsikateremu kmetu sinovi-vojaki v veliko pomoč. Nič manj pa ne cenimo teh novih vojaških dopustov tudi s tega stališča, ker se na ta način ohranjuje stik kmeta-vojaka s kmečkim stanom in delom. To je dandanes velikega pomena, ker se jih toliko odtuji kmečkemu stanu, ki beže v mesta in tovarne.

Sedaj pa določila glede novega dopusta! Dopust traja tri tedne, čez ta čas se ne bodo dovoljevali dopusti. Navezan pa ni na strogo določen rok, ampak oziralo se bo vedno na potrebo. Ponekod so preje žetve, drugod zopet pozneje.

Samo istim kmetom se bo dovoljeval dopust za njihove sinove, oziroma tudi hlapce, ki imajo od občin potrdilo, da jih res potrebujejo doma za silna kmečka dela. Kjer so nalezljive bolezni, za iste kraje ne bo dovoljen dopust.

Vojna uprava se trudi, da bodo vojaki imeli za ta dopust znižane cene po železnicah.

Ako se stariši, oziroma njihovi sinovi ne bodo posluževali letos teh dopustov, potem se je bati, da jih vojna uprava v bodoče ne bo več dovoljevala. Vojna uprava jih je itak letos dovolila nerada, toda morala se je udati pritisku poslancev.

Volilna reforma.

(Iz povera odličnega rodoljuba.)

Nisem vaš pristaš, ampak še stojim ob strani. Opazujem in sodim.

Nastop Narodne stranke za volilno reformo je bil prenašljiv in nepremišljen. Gotovo je škodoval slovenski stvari. Glavni načrt je isti, kakor ga ima-

jo Nemci in socialdemokrati. Priklopljene so le narodne zahteve. Slovenci še imamo vedno čas, pridružiti se nemškemu načrtu, seveda se morajo varovati naše narodne razmere. Toda tudi po mojem mnenju je načrt škodljiv našemu slovenskemu kmečkemu stanu. Zanesel bo boj med kmeta in delavca, med gospodarja in hlapca, med vinogradnika in viničarja, tudi med očeta in sina.

Sedaj živi naš kmet tudi v političnem oziru v slogi s svojim delojemalcem. Oba gresta skupno na volišče kakor brata. Kakor hitro pa se upelje skupina, v kateri bo smel le delavec voliti, in skupina, v kateri bo volil le gospodar, v tem trenutku je mogoče, da bo delavec šel v stranko, ki bo samostavno nastopala proti gospodarju. Mogoče, da še pri prvi volitvi ne bo ločitve, toda gotovo pri drugi.

Isti boj, kakor ga vidimo sedaj med tovarnarjem in tovarniškim delavcem, se bo zanesel tudi na kmete. Politična razcepljenost bo prinesla globoko stanovsko razcepljenost. Brezvestni agitatorji bodo zanesli sovražstvo med kmete. Mi stojimo pred hudimi bitkami, ki bodo ugonobile mir v naših kmečkih domovih.

Narodna stranka igra z ognjem! Ne ločite v politiki delavca od kmeta, ne hujskajte stanov! Politična enakopravnost je vodilno geslo za volilne reforme, ne pa politično razredovanje!

„Štajerc“ kot zgodovinar.

V zadnji številki obuja „Štajerc“ nekaj zgodovinskih spominov. Z ozirom na to, da so njegove misli o sedanjosti napačne in sodbe popolnoma krive, smo se ob tem naslovu takoj zbači, da bodo njegovi spomini o preteklosti tudi čisto izkrivljeni. In naša slutnja je bila popolnoma opravičena. Priznanje sv. Jožefa mu je obudilo spomin na cesarja Jožefa II. Mi nimamo nič proti ljudomilemu vladarju, ki je imel dobro srce za ljudstvo, tudi za kmetijski stan, katerega je rešil nekaterih spon. Vsled tega smo mu hvaležni in čislamo njegovo ime. Toda kaj je „Štajerc“ mar za blagor kmečkega ljudstva? On je list, ki je vdinjen za službo protiljudskih kramarjev ter brani ostudne nemškutarske težnje na Slovenskem. Jožef II. je predmet njegove ljubezni zato, ker se je navzel novodobnih liberalnih načel, vzel katoliški cerkvi svobodo, odpravil veliko samostanov ter nastopil proti menihom in duhovnikom, iz katerih je

hotel narediti poslušne državne uradnike. Kako se „Štajerc“ ne-bi tega veselil?

Do vrhunca veselja in pesniške razburjenosti pa se povzdigne njegova čedna duša, ko se spomni revolucionarnega leta 1848. Hej, kako veselo je takrat bilo! Ravno pretekli teden je bilo 60 let, odkar se pokale puške in so se valjala, kakor piše ptujski list, ljudska trupla v svoji krvi. Takrat je bil upor, s katerim so se rušile vezi naše starodavne države, takrat se je slo proti prestolu in oltarju. Kako mu sega v srce neka nemška revolucionarna pesem iz tega leta, katero tudi v nemškem jeziku navaja! Že dosti smo, tako pravi pesem, ljubili, sedaj hočemo črteti. Iztrgajte križe iz tač, iz njih naj bodo meči! Kaj ne, to bi nekdanjemu socialdemokratu, ki je sedaj „Štajerc“ urednik, bilo po godu: iztrgati križe iz zemlje in napraviti iz njih meče?! Pomilujemo le tiste kmete, ki pravijo, da so dobri kristjani, pa vendar verujejo temu listu kot evangeliju. Linhart vihti tudi v „Štajercu“ socialdemokratsko revolucionarno zastavo, ki je pristne rudeče barve, naj se še toliko trudi, jo pobarvati z zeleno barvo kmečkega prapora.

„Štajerc“ veseli se ne-bi bilo popolno, ako se ne-bi ob tem spominu tudi spomnil duhovnikov, ki so po njegovem natolecevanju blagoslovjali vsako nasilje policijske države, ljudstvu pridigovali post ter mu za izsesavanje obljubljali nebesko krono. Kmetje pa se niso udali, temveč storili so nekaj prav čudnega. Ko ne-bi bil resni postni čas, bi se prav razkošno nasmejali, ko beremo, seveda za 60 let prepozno v „Štajercu“ to le novico: „Labudski (lavantinski) škof, ki je bil kmetom nasproten in je imel svoj sedež v Sv. Andreju, se mora bežati pred kmeti! Nevoljo in se je preselil l. 1848 v Maribor!“ Ko sem prvokrat bral te besede, nisem mogel verjeti, da bi se v 20. stoletju moglo dati kaj takega tiskati. Taka neumnost v slovenskem jeziku do zdaj še menda ni bila natisnjena. Za božjo voljo, ali Linhart ni nikdar hodil v šolo, ali ni nikdar bral katerega časnika vsaj srednje vrednosti ali kake zgodovinske knjige, da mora v svojem listu objaviti tako gorostasno zgodovinsko napako!

Kako si upa tak človek le še en trenutek sedeti v uredništvu lista, ki je namenjen za spodnještajerske kmete! Naš blagi, nesmrtni Slomšek, ki je leta 1848 bil lavantinski škof, bi naj moral bežati pred kmečko nevoljo! Linhartu pa povemo, ker ga v svoji dobrodušnosti hočemo obvarovati, da se še

Podlistek.

Kmečki kralj Matija Gubec.

Iz hrvatskega Marko Krajac.

(Dalje.)

Za našo sveto prostost smo se mi kmetje vzdignili, a gospoda gredo proti nam s silno vojsko, da nas zopet vkujejo v stare verige in nam še dalje teptajo poštenje! Pri njih je moč, pri nas je Bog in pravica! Skoro se zabliska pred nami njih svetlo oročje, a vi stojte nepremišljeno! Pokažite jim, da ste tudi vi ljudje, pokazite kaj napravite prostost iz sužnja! Udarjajte, da zmagate! Kajti če padete zopet pod gosposki jarem, je ni muke, ki bi je gospoda ne izmislila za vas! Zato se ne vdajmo, dokler teče po naših žilah le še kapljica krvi! Jaz vas bom vodil, jaz ostanem pri vas, dokler mi bije v prsih srce! Kri in življenje za svobodo sveto!

Tedaj skoči Vagič pred Gubca, dvigne visoko kviško sabljo in zakliče s krepkim glasom:

Matija, bodi naš kralj!

In zagrmela je množica od enega konca polja do drugega:

Matija, bodi naš kralj!

Gubec pa reče kapetanom:

Idite in pomirite ljudstvo! Jaz ostanem samo svoboden človek, brat med brati, a ne vaš kralj! Samo eden je kralj in to je Bog v nebesih!

V tem poči puška in po vrhovih se zabliskajo gosposke sulice.

Naprej, bratje! skoči Gubec. Z Bogom za svobodo in za staro pravdo!

Okoli 9. ure dopoldne dne 9. svečana zagrmela topovi med vrstami cesarske vojske in zadone trobente.

Med prednjimi stražami počijo puške, za nekaj časa zopet zagrmela topovi, da se stresa zemlja. Vojaki se bližate, z neznansko silo trčite druga ob drugo in vname se bitka, kakršne še ni doživela hrvaška zemlja.

Gosposka vojska se pomika nazaj, njen poveljnik Alapič vpije:

Naprej! Sramota! Uprite pse kmečke! Strahopetci! Ali se bojite kmečkih torbašev?

Med kmeti pa ori navdušen klic:

Z Bogom za staro pravico in prostost našo!

Živio naš kralj Matija Gubec!

Boj je trajal ves dopoldan, strašen, kakor ga nikdo ne pomni. In še popoldne se koljejo, puške pokajo, topovi rjujejo, človek bi mislil, da se maje cela zemlja v tečajih in še ne veš, kdo je zmagal! Okoli treh pa zmanjka kmetom smodnika, cesarska vojska pritiska na-nje s pomnoženo silo in jih razcepi v dvoje. Kmetje se spustijo v beg, konjeniki se zaženejo za njimi. Brez usmiljenja divjajo med kmeti, ene posekajo, druge pobesijo na drevesa kraj pota, tretje zvežejo pa jih odženejo v Zagreb.

Pri cerkvi pa še vedno besni boj. Stubicani branijo cerkvena vrata; v krogu stoje pred vhodom v cerkev.

Uprite, ubijte jih! zakriči Alapič, ki je prihitel na konju k cerkvi.

Stojte! zaori gromovit glas Matije Gubca, ki se je prikazal na cerkvenem pragu, držeč v vsaki

roki samokres. Ravno je prišel iz cerkve, kamur je bil skril ranjenega Jura Mogaiča.

Kmetom kakor vojakom otrpnejo in omahnejo roke.

Ti si poveljnik! nagovori kmečki kralj Alapiča, ki je strme gledal ves prizor. Pusti tem ljudem življenje in svobodo, ker imajo doma žene in otroke, in izdam ti v zameno Matija Gubca, začetnika in poglavarja upora!

Kmečkega kralja mi izdaš? vzklikne radostno Alapič. Dotiro, pomilostim jih in dam jim svobodo, če mi izdaš Gubca!

Prisezi!

Prisežem pri Bogu Vsemogočnemu! dvigne Alapič tri prste.

Evo me! reče na to mirno Gubec. Jaz sem Matija Gubec!

Ti? Ali pa tudi veš, kaj te čaka?, vpraša začudeno Alapič.

Vem!, odvrne Gubec. (Pelji me, kamor tebe volja!

Z Bogom, bratje!, zakliče kmetom. Bog je hotel tako, propadli smo. Jaz grem v smrt, vi pa živite, pa ne izgubite srčnosti in upanja! Pravični Bog vam bo poslal rešitev! Prišel bo tudi za kmeta dan svobode! Z Bogom, bratje! Z Bogom, svoboda!

Gubec poda vojakom roke; zvežejo ga in peljejo v Zagreb v ječo.

(Konec prihodnj.)